

1. DOKUMENTUM

AZ ADDISZ ABABAI BÉKE

Addisz Ababa,¹³ 1896. október 26.

Forrás: Geneve Informations No. 15. (1936)

*

A Szentháromság nevében

Őfelsége I. Umberto, Olaszország királya¹⁴ és Őfelsége II. Menelik, Etiópia császára véget kívánnak vetni a háborúnak és fel kívánják élesztetni a régebbi barátságot, ezért az alábbi szerződést kötötték.¹⁵

E szerződés megkötése érdekében Őfelsége Olaszország királya teljhatalmú megbízottjaként elküldte dr. Césár Nerazzini őrmagyot, Szent Móric és Szent Lázár lovagját, Olaszország koronájának tisztviselőjét. A törvények szerint teljhatalommal felruházott Nerazzini őrmagy Őexcellenciája, Őfelsége Olaszország királyának nevében, valamint Őfelsége II. Menelik, Etiópia és Galla ország¹⁶ császára saját nevében az alábbi cikkelyek megkötésében egyeztek meg:

I. Cikkely. — Olaszország és Etiópia között a hadiállapot végérvényesen véget ért. Ennek következményeképp Őfelsége Olaszország királya és Őfelsége Etiópia királya¹⁷ közt örökös béke és barátság fog uralkodni, csakúgy, mint örökösök és alattvalóik között.

¹³ Az etióp főváros nevének helyes kiejtése: 'addisz ababá'. Az 'abeba' feltehetően francia közvetítéssel került előbb a német, majd onnan a magyar használatba.

¹⁴ I. Umberto olasz király (1878—1890).

¹⁵ A szerződés feltételeit Etiópia diktálta. Több mint 1400 olasz hadifogoly szabadonbocsátása volt a tét.

¹⁶ II. Menelik az 1880-as évek közepétől kezdve jelentősen kitérítette az addigi Etiópia határait, jelentős területeket foglalva el Addisz Ababától délre. E területek lakossága főként oromo (korábbi elnevezéssel galla) volt. II. Menelik itt használt szokatlan uralkodói címe talán arra utal, hogy e területek pacifikálása még nem fejeződött be teljesen. Az 1935—36-os olasz—etióp konfliktusban éppen az volt az egyik olasz legitímáló tényező, hogy Etiópia rabszolgasorsban tartja a 19. században meghódított népeket.

¹⁷ A 'király' szó nyilvánvalóan gondatlanságból került a szövegbe. Etiópia az ókortól kezdve egészen 1974-ig császárság volt.

II. Cikkely. — Az 1881. mijázzá hó 25-én (azaz 1889. május 2-án)¹⁸ Uccialiban megkötött szerződés végérvényesen hatályát veszti, csakúgy, mint annak függeléki.¹⁹

III. Cikkely. — Olaszország teljes mértékben és fenntartás nélkül elismeri az Etióp Császárság szuverenitását és területi integritását.

IV. Cikkely. — Mivel a két szerződő Hatalom a határok kérdésében nem tudott egyezsége jutni, ám addig is szükségesnek látják a haladéktalan békekötést, hogy a béke áldásával biztosítsák országaikat, megegyezést kötöttek arról, hogy a mai naptól számított egy éven belül Ófelsége Olaszország királyának és Ófelsége Etiópia császáranak bizalmas küldöttei barátilag megegyeznek a végleges határokról. Mindaddig, amíg a határok nincsenek véglegesen rögzítve, a szerződő felek megegyeznek abban, hogy azokat status quo ante tekintik. Az ideiglenes határokat, amelyeket a Mareb, Belessza és Muna folyók határoznak meg, szigorúan tilos egyik vagy másik fél részéről átlépni.²⁰

V. Cikkely. — Mindaddig, amíg az olasz kormány és az etióp kormány nem határozza meg a végleges határokat, az olasz kormány kötelezi magát arra, hogy semmilyen területet nem enged át egy másik hatalomnak. Abban az esetben, ha önként el akarja hagyni az általa birtokolt terület egy részét, úgy azt visszaszolgáltatja Etiópiának.²¹

¹⁸ Az etióp időszámítás jelentősen eltér az általunk használt Gergely-naptártól. A részleteket ld. Ormos István: *Csodatévő Takla Hájmánót*. Bp., 1986. p. 162.

¹⁹ Az említett szerződés volt az 1895–96-os olasz–etióp háború kiváltó oka. A szerződés 17. cikkelyének olasz, ill. etióp (amhara) nyelvű változata ugyanis jelentősen különbözött. Az olasz szöveg szerint Etiópiának Olaszország közvetítésével kellett volna külügyeit intéznie, vagyis az országot protektorátussá degradálta volna. Az amhara változat viszont ezt csak mint lehetőséget említette. II. Menelik hiába tiltakozott, Olaszország hamarosan szerződészegéssel vádolta, ami végül háborúhoz vezetett.

²⁰ A kérdéses szerződést végül 1900-ban kötötték meg, amikor is véglegesítették a fent említett folyók általi határvonalat. Azonban továbbra is sok problémát okozott, hogy a határ mentén nomád törzsek éltek, akik mit sem tudtak a határszerződésekről. Később hasonló lett a helyzet délen, Etiópia és Olasz-Szomaliföld határán, amelyről 1908-ban állapodtak meg papíron, de a tényleges határkijelölés sohasem történt meg. Bahru Zewde: *A History of Modern Ethiopia, 1855–1974*. Addis Ababa, 1991. pp. 84–85.

²¹ Ez a pont nyilvánvalóan azért került be a szerződésbe, hogy Etiópiát ne csapják be ismét, mint ahogy az angolok tették 1885-ben. 1884-ben ugyanis, a hosszú egyiptomi(–brit)–etióp háborúskodás végére pontot tevő aduai béke értelmében Etiópia szabadkikötőként használhatta volna Masszavát a Vörös-tenger partján. Így év sem telt el, és az angolok átadták a kikötőt (amelyre Etiópia is jogot formált) Olaszországnak, akik viszont visszaszolgáltatták a szerződés betartását. Marcus,

VI. Cikkely. — Az Olaszország és Etiópia közötti kereskedelmi és ipari kapcsolatok fejlesztése érdekében további egyezmények kötöttek a két ország között.

VII. Cikkely. — Jelen szerződést a két szerződő fél akaratából más hatalmak tudomására hozzák.

VIII. Cikkely. — Jelen szerződést az olasz kormánynak a mai naptól számított három hónapon belül ratifikálnia kell.

IX. Cikkely. — A mai napon megkötött békeszerződést amhara és francia nyelven készítik el, két teljesen azonos tartalmú szöveggel, két példányban, mindkét fél által ellenjegyezve, amelyekből az egyik példány Őfelsége Olaszország királya, a másik példány pedig Őfelsége Etiópia császára kezei között marad.

E szerződés határozatait Őfelsége II. Menelik Etiópia császára saját nevében, és Őexcellenciája dr. Nerazzini őrnagy, Őfelsége Olaszország királya nevében jóváhagyták és pecsétjikkel ellátták.

Kelt Addisz Ababában, 1889. tekemt hó 16-án (azaz 1896. október 26-án).

Cesare Nerazzini őrnagy
II. Menelik császár

Fordította: Szélinger Balázs

Harold G.: *The Life and Times of Menelik II. Ethiopia 1844—1913*. Lawrenceville (New Jersey), 1995. pp. 80—82.